

## บทที่ 6

### บทสรุปและข้อเสนอแนะ

#### 1. บทสรุป

การที่พิจารณาถึงผลที่เกิดขึ้นจาก “ชนิดพันธุ์ต่างถิ่น” จะพบว่า ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นอาจก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งใน 1) ด้านเศรษฐกิจ เช่น ยางพารา ยูคาลิปตัส ที่เป็นพืชเศรษฐกิจ หรือ ปลาช่อนที่เป็นสัตว์เลี้ยงประเภหนึ่ง เป็นต้น 2) ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น การเก็บรวบรวมพันธุ์พืชและสัตว์ไว้ในต่างประเทศ โดยเฉพาะในสวนสัตว์ และสวนพฤกษศาสตร์ เพราะเมื่อแหล่งดั้งเดิมของชนิดพันธุ์เหล่านั้นสูญหายหรือมีปัญหาเกิดขึ้น ก็จะนำชนิดพันธุ์ที่เก็บรักษาไว้ปล่อยคืนสู่ถิ่นเดิม เป็นต้น 3) ด้านการผลิต พัฒนา และอนุรักษ์ทรัพยากรอาหารของโลก ก็จะเป็นการผลิต และการพัฒนาทรัพยากรอาหารให้กับประชากรบนโลก 4) ประโยชน์ในทางการแพทย์ ที่ในหลายประเทศมีการนำพืชสมุนไพรจากต่างถิ่นจำนวนมากเข้ามาเพื่อใช้ในการรักษาผู้คนในประเทศของตน หรือ 5) ประโยชน์ในด้านอื่นๆ ดังเช่น ที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 1

ในทางกลับกันสิ่งมีชีวิตต่างถิ่น อาจก่อให้เกิดการรุกราน และทำความเสียหายให้กับสิ่งแวดล้อมได้ โดยที่ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นหลายชนิดก็สามารถก่อกวนทั้งประโยชน์ และโทษในขณะเดียวกัน เช่น ยูคาลิปตัส ที่เป็นทั้งพืชเศรษฐกิจแต่ก็เป็นพืชที่มีความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดอันตรายต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง หรือปลาช่อน เต่าแก้วแดงที่เป็นสัตว์น้ำที่สร้างรายได้ในธุรกิจปลาสวยงาม แต่เมื่อออกสู่สิ่งแวดล้อมแล้วกลับรุกราน แย่งแย่ง ทำลาย และบริโภคสิ่งมีชีวิตดั้งเดิมในท้องถิ่น หรือกรณีนกเป็ดน้ำที่โดยธรรมชาติต้องมีการย้ายถิ่นจากไซบีเรียในฤดูหนาว แต่กลับเป็นพาหะนำเชื้อไข้หวัดนกมาแพร่ระบาดในอีกทวีปหนึ่ง ทำให้เกิดความสูญเสียเงินเป็นจำนวนมากในการรักษา และกำจัดเชื้อไข้หวัดนก ดังนั้นหากจึงเกิดคำถามว่า หากสิ่งมีชีวิตต่างถิ่นเหล่านี้จำเป็นต้องเข้ามา หรือหลุดสู่สิ่งแวดล้อมในประเทศแล้ว เราควรจะทำดำเนินการอย่างไรเพื่อให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด หรือไม่เกิดขึ้นเลย

จากสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพได้วางหลักการพื้นฐานสำหรับการจัดการปัญหาชนิดพันธุ์ต่างถิ่น โดยกำหนดให้รัฐมีสิทธิอธิปไตยเหนือทรัพยากรชีวภาพของตน และตระหนักว่าการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดต่อแหล่งอาหาร และสุขภาพที่ดีแก่ประชากรมนุษย์บนโลก จากหลักการดังกล่าวทำให้เห็นได้ว่า อนุสัญญานี้ให้สิทธิอธิปไตยแก่รัฐในการที่

จะใช้ทรัพยากรของตน ตามนโยบายสิ่งแวดล้อมของตนเอง ภายใต้ความรับผิดชอบที่ว่า กิจกรรมที่เกิดขึ้นจะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งการดำเนินกิจกรรมที่เกิดขึ้นจึงไม่ได้บังคับและห้ามอย่างเด็ดขาด แต่จะต้องดำเนินการให้ “มากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ และเท่าที่เหมาะสม” กล่าวคือ การดำเนินการนั้นจะต้องคำนึงถึงสถานการณ์ ผลประโยชน์ และศักยภาพของแต่ละประเทศ ควบคู่ไปกับการดำเนินการตามหลักการ มาตรการ และกลไกในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น นำเอามาตรการที่เหมาะสมทางด้านเศรษฐกิจและสังคมมาใช้ หรือสร้างมาตรการทางกฎหมาย, การบริหาร หรือนโยบายที่เหมาะสม และเป็นได้มากที่สุดเพื่ออํารงไว้ซึ่งสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ

ในการจัดการปัญหาชนิดพันธุ์ต่างถิ่นของประเทศไทยในฐานะประเทศภาคีอนุสัญญาฉบับนี้ จึงต้องจัดการ “ชนิดพันธุ์ต่างถิ่น” โดยรักษาผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชนิดพันธุ์ต่างถิ่น ควบคู่ไปกับมาตรการที่เหมาะสมสอดคล้องกับศักยภาพของประเทศไทยเท่าที่จะสามารถดำเนินการได้อย่างมากที่สุดในการจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่น ทั้งนี้เพื่อเป็นการปกป้องคุ้มครองชีวิตและทรัพย์สินของมนุษย์ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาตามความหมาย และองค์ประกอบของ ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นและชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานจะพบว่า ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นจะต้องมีการเดินทางเพื่อเข้าไปในพื้นที่ใหม่ ที่ไม่ใช่พื้นที่ที่สิ่งมีชีวิตนั้นมีต้นกำเนิด หรือยึดครองอยู่ตามธรรมชาติ โดยชนิดพันธุ์ต่างถิ่นอาจก่อให้เกิดประโยชน์ หรือผลเสียกับพื้นที่ใหม่ที่ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นได้เข้าไปก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นการคุกคามต่อระบบนิเวศน์ แหล่งที่อยู่อาศัย และชนิดพันธุ์อื่นที่อยู่ดั้งเดิม รวมทั้งอาจเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจสังคม และสุขภาพของมนุษย์ ทำให้โดยลักษณะของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นอาจก่อให้เกิดความเสี่ยง และจากลักษณะดังกล่าวนี้ส่งผลให้อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพได้ให้ความสำคัญกับการคาดการณ์ถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นเพื่อที่จะได้วางแผนเตรียมการในการลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นให้น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ หรือทำให้ผลกระทบหมดไปหากเป็นไปได้ ทั้งนี้ต้องอาศัยการพัฒนาความรู้ทางวิทยาศาสตร์<sup>1</sup> แต่อย่างไรก็ดีการศึกษาและทำความเข้าใจในธรรมชาติถือเป็นเรื่องทีละเล็กละน้อย ซับซ้อนเกินกว่าที่มนุษย์จะสามารถทำความเข้าใจได้ทั้งหมด ดังนั้นเพื่อขจัดความเสี่ยงที่เกิดขึ้นเพราะความไม่รู้ของมนุษย์ จึงควรที่จะป้องกัน เฝ้าระวัง และไม่ควรรังวอดผัดผ่อนที่จะดำเนินการใดๆ เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงหรือลดผลกระทบที่เกิดจากการคุกคามนั้น

<sup>1</sup> อารัมภบท อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

ด้วยเหตุผลข้ออ้างที่ว่า ยังขาดหลักฐานที่สมบูรณ์ทางวิทยาศาสตร์ที่จะยืนยันว่าสิ่งมีชีวิตต่างถิ่นก่อให้เกิดความเสียหาย หรือไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย

ในการนี้ แนวคิดดังกล่าวทำให้อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ประกอบกับหลักการแนวทางสำหรับการป้องกันการเข้ามาและบรรเทาผลกระทบของชนิดพันธุ์ต่างถิ่น (หลักการแนวทางฯ) ได้วางหลักการ และกลไกที่สำคัญที่สามารถจะนำมาปรับใช้กับกรณีชนิดพันธุ์ต่างถิ่นได้ดังต่อไปนี้

1) ให้ใช้กลไกตามหลักการป้องกันการนำเข้าสิ่งมีชีวิตต่างถิ่นตามมาตรา 8h โดยหลักการแนวทางฯ ได้ให้ดำเนินการสกัดกั้นการนำเข้า ณ เขตชายแดน และหากสืบพบสิ่งมีชีวิตต่างถิ่นที่รุกรานตั้งแต่เริ่มต้น ให้ดำเนินการกำจัดอย่างถอนรากถอนโคนให้เร็วที่สุด

2) จำแนก ระบุกระบวนการ และประเภทของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ “ชนิดพันธุ์ต่างถิ่น” ซึ่งมีหรือมีแนวโน้มว่าจะมีผลกระทบเสียหายอย่างสำคัญต่อการอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์ ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน โดยการติดตามตรวจสอบผลนั้น ตามนัยยะมาตรา 7

3) ในกรณีที่พิจารณาแล้วว่ามีผลเสียหายที่สำคัญต่อความหลากหลายทางชีวภาพ ควรให้มีการจัดการโดยการควบคุมหรือกำจัดเสีย ตามมาตรา 8(i) ประกอบกับ 8(h)

4) นำเอามาตรการที่เหมาะสมทางด้านเศรษฐกิจและสังคมมาใช้ เพื่อเป็นการจูงใจในการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์องค์ประกอบของความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

5) สร้างความเข้าใจ และการตระหนักให้เกิดขึ้นแก่ผู้นำเข้าว่าการกระทำของตนอาจก่อให้เกิดความเสี่ยง จึงควรให้ความใส่ใจในการหลีกเลี่ยง ป้องกันผลกระทบที่ก่อความเสียหายขึ้น ตามมาตรา 13 ทั้งนี้ตามหลักการแนวทางฯ ที่ 6 เสนอให้ใช้การประชาสัมพันธ์ในเชิงรุก เพื่อให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงได้โดยตรง

6) ต้องให้มีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ในการกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ “สิ่งมีชีวิตต่างถิ่น” เพื่อหลีกเลี่ยง หรือลดผลนั้นๆ ซึ่งมีแนวโน้มที่จะมีผลกระทบเสียหายสำคัญ ตามมาตรา 14 โดยการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมนี้ หลักการแนวทางฯ ที่ 10 ได้เสนอให้มีการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมนี้ก่อนมีการอนุญาตให้นำเข้าอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

7) การศึกษา วิจัยเพื่อจัดทำข้อมูลข่าวสารที่ใช้สำหรับการสกัดกั้นสิ่งมีชีวิตต่างถิ่นที่รุกรานและก่อให้เกิดอันตราย ตามมาตรา 15 ประกอบกับ 17 (ลักษณะข้อมูล เข้าถึงได้โดยง่าย ชัดเจน ถูกต้อง) ทั้งนี้หลักการแนวทางฯ ที่ 8 ได้เสนอแนะให้พัฒนาระบบข้อมูลพื้นฐานข้อมูลเกี่ยวกับชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่คุกคามระบบนิเวศ การจำแนกพันธุ์ การเก็บตัวอย่างพันธุ์ ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องต่างๆ เช่น การป้องกันการนำเข้า การติดตาม กิจกรรมการบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้น

รายชื่อชนิดพันธุ์ที่คุกคามระบบนิเวศ แหล่งที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม พันธุกรรม วิธีควบคุม เป็นต้น

## 2. ข้อเสนอแนะ

ในส่วนของกฎหมายไทยนั้นเมื่อพิจารณาจากเนื้อหาสาระของกฎหมายที่กล่าวมาแล้วนั้นจะพบว่าแม้จะมีกฎหมายที่สามารถนำไปปรับใช้ในการป้องกันการการนำเข้า ควบคุม ติดตาม ตรวจสอบหรือบรรเทาผลกระทบชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่คุกคามต่อระบบนิเวศถิ่นที่อยู่อาศัยหรือชนิดพันธุ์อื่นได้ก็ตาม แต่ทั้งนี้กฎหมายดังกล่าวก็จะมีวัตถุประสงค์เฉพาะอย่าง เช่น พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2499 พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 และพระราชบัญญัติเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2525 นั้น มีเพื่อวัตถุประสงค์ในการกักโรคหรือในการป้องกันโรคระบาดที่อาจแพร่ระบาดแก่พืชหรือสัตว์ตามที่พระราชบัญญัตินั้นมุ่งคุ้มครอง ดังนั้นกฎหมายที่มีอยู่จึงไม่ได้มีเพื่อวัตถุประสงค์ในการป้องกันอันตรายชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่อาจส่งผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และยังไม่มีครอบคลุมถึงชนิดพันธุ์ทุกประเภท จึงทำให้เกิดช่องว่างในกรณีที่ชนิดพันธุ์พืชหรือสัตว์ต่างถิ่นที่นำเข้ามานั้นไม่ตกอยู่ภายใต้กฎหมายใดแม้ว่าจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพก็ตามในการนี้ การที่ระบบในการป้องกันการนำเข้า ควบคุมการกระจาย ติดตามตรวจสอบไม่มีประสิทธิภาพก็จะส่งผลกระทบต่อการบรรเทาผลกระทบอย่างเป็นวงจ

การที่กฎหมายกำหนดให้มีการป้องกันชนิดพันธุ์ต่างถิ่นโดยใช้ระบบใบอนุญาตเฉพาะที่อยู่ในบัญชีรายชื่อเท่านั้นซึ่งการจะกำหนดให้ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นอยู่ในบัญชีรายชื่อในกฎหมายได้นั้นจะต้องสามารถพิสูจน์ได้ในทางวิทยาศาสตร์เป็นที่แน่นอนแล้วว่าชนิดพันธุ์ต่างถิ่นนั้นก่อให้เกิดผลกระทบต่อชนิดพันธุ์พื้นเมืองภายในประเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยนั้นไม่มีการใช้มาตรการป้องกันล่วงหน้าอย่างเพียงพอ อีกทั้ง กฎหมายที่มีอยู่ยังขาดระบบในการติดตามตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพครอบคลุมอย่างทั่วถึง เพื่อสามารถนำไปใช้ในการติดตามตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรณีของกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการกระจายของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นในพื้นที่อนุรักษ์ บางฉบับก็เป็นกฎหมายโดยอ้อมซึ่งต้องอาศัยดุลพินิจของเจ้าพนักงานในการตัดสินใจว่าการนำเข้านั้นจะก่อให้เกิดผลกระทบหรือไม่ หากเจ้าหน้าที่ไม่ได้มีความตระหนักถึงผลกระทบของการอนุญาตให้ทำกิจกรรมเหล่านั้นซึ่งเป็นสาเหตุให้มีการเข้ามาของชนิดพันธุ์ต่างถิ่น ซึ่งอาจเป็น

เพราะกฎหมายที่ให้อำนาจไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันชนิดพันธุ์ต่างถิ่นแล้ว ส่งผลให้ไม่สามารถนำกฎหมายดังกล่าวไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพได้มากนักเช่น บทบัญญัติในการห้ามกระทำการใด ๆ ที่อาจเป็นส่งผลกระทบต่อสภาพธรรมชาติในเขตพื้นที่คุ้มครองพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542

ทั้งนี้ การที่บทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่มีหลักการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนยังไม่อาจบังคับใช้ได้จริงในทางปฏิบัติ ประกอบกับตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ไม่ได้มีกลไกการเผยแพร่กระจายข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างเพียงพอ จึงทำให้ปัญหาผลกระทบของสิ่งมีชีวิตต่างถิ่นไม่เป็นที่รับรู้ และได้รับตระหนักถึงจากสังคมโดยรวม

ส่วนกรณีของการวิเคราะห์ความเสี่ยงและประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมนั้นแม้จะมีการกำหนดไว้แต่การที่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันการเข้ามาของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นจากโครงการหรือกิจกรรมตามที่กำหนด ดังนั้นการวิเคราะห์ความเสี่ยงและประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่มีการจัดทำขึ้นจึงไม่อาจลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากชนิดพันธุ์ต่างถิ่นได้ นอกจากนี้การทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมยังจำกัดเฉพาะโครงการที่อาจนำไปสู่การเข้ามาของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นโดยไม่ตั้งใจเท่านั้น แต่ไม่มีกรณีของการนำเข้าโดยจงใจ ซึ่งหลายกรณีควรมีการทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมประกอบการขออนุญาตนำเข้าด้วยเช่นการนำเข้ามาเพื่อทำป่าไม้ซึ่งเป็นการนำชนิดพันธุ์ต่างถิ่นเข้าไปสู่ระบบนิเวศตามธรรมชาติ ในปริมาณมาก อีกทั้งยังไม่การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการก็ยังไม่เกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติ

ส่วนมาตรการในการเรียกร้องค่าเสียหายยังมีปัญหาเรื่องภาระการพิสูจน์ทั้งเจตนาของผู้กระทำและความเสียหายที่เกิดขึ้น และเนื่องจากผลกระทบจากชนิดพันธุ์ต่างถิ่นต้องใช้เวลาในการแสดงผลจึงส่งผลกระทบต่ออายุความในการฟ้องคดีด้วย

นอกจากนี้การดำเนินการของหน่วยงานผู้ที่มีอำนาจจะเป็นไปตามกฎหมายที่มีเจตนารมณ์แตกต่างกัน และมีผู้รับผิดชอบจำนวนมากที่มีลักษณะการทำงานแยกขาดจากกัน จึงทำให้การบังคับใช้เพื่อการจัดการ “ชนิดพันธุ์ต่างถิ่น” ไม่สามารถเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้จะมีคณะทำงานชนิดพันธุ์ต่างถิ่นก็ตาม เนื่องจากหน่วยงานที่มีอำนาจตามพระราชบัญญัติยังคงใช้กฎหมายที่มีวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ที่แตกต่างกันเป็นสำคัญ

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่ากฎหมายไทยที่มีอยู่นั้นแม้จะสามารถนำไปปรับใช้ในการป้องกันอันตรายจากชนิดพันธุ์ต่างถิ่นได้ แต่กฎหมายก็ยังไม่มีความครบถ้วนเพียงพอสอดคล้องกับสภาพ

ปัญหาที่เกิดขึ้นตามข้อเท็จจริง และหลักการแนวทางสำหรับการป้องกันการเข้ามาและบรรเทาผลกระทบของชนิดพันธุ์ต่างถิ่น และมาตรการอื่นๆที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ และควรมีการดำเนินการเพื่อปรับปรุงแก้ไขต่อไป

โดยแนวทางในการแก้ไขอาจทำได้ ดังนี้

(1) การบัญญัติกฎหมายขึ้นมาใหม่โดยตรง เพื่อการป้องกันอันตรายจากชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่อาจส่งผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพโดยเฉพาะ โดยอาจบัญญัติกฎหมายที่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการป้องกันอันตรายจากชนิดพันธุ์ต่างถิ่นทั้งในการป้องกันการนำเข้าควบคุมหรือกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่นโดยควรจัดให้มีกลไกควบคุมดูแลอย่างเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงมีการกำหนดรายละเอียดวิธีปฏิบัติหรือกระบวนการในการจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่นไว้ตั้งแต่ขั้นตอนการขออนุญาตนำเข้าโดยในการพิจารณาอนุญาตนำเข้านั้นต้องมีการประเมินความเสี่ยงหรือประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมก่อนนอกจากนั้น ต้องมีการเสนอแนวทางและขั้นตอนในการลดผลกระทบโดยการควบคุมหรือการกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่น นอกจากนี้ยังควรกำหนดถึงส่วนของความรับผิดชอบของผู้นำเข้าชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่ส่งผลกระทบด้วย ทั้งนี้ กฎหมายนี้จะเป็นการใช้บังคับและรับผิดชอบร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยอาจให้แต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมในคณะกรรมการที่อาจมีขึ้นตามกฎหมายนั้นเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกันและเพื่อให้การพิจารณาดำเนินการอย่างใดเพื่อป้องกันการนำเข้าควบคุมหรือกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่นของคณะกรรมการได้รับข้อมูลสนับสนุนที่ครบถ้วนจากทุกหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญ

(2) ในกรณีที่ไม้อาจบัญญัติกฎหมายขึ้นมาได้นั้น อาจมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่มีอยู่เดิมในพระราชบัญญัติต่างๆให้มีประสิทธิภาพและครอบคลุมยิ่งขึ้นพร้อมทั้งดำเนินการมาตรการเพื่อป้องกัน ควบคุม ติดตามตรวจสอบ และกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่น เป็นสำคัญ โดยอาจใช้ช่องทางการประชุมผ่านคณะทำงานชนิดพันธุ์ต่างถิ่นเพื่อประสานงานระหว่างหน่วยงานและทบวงนโยบายชี้รายชื่อชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่เป็นอันตรายหรือแพร่ระบาดอยู่เสมอแม้จะไม่ครอบคลุมชนิดพันธุ์ทุกชนิดก็ตาม

(3) ควรมีการเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายทั้งในการนำกฎหมายไปใช้และการเพิ่มด้านตรวจพืชหรือสัตว์ให้มีการเข้มงวดมากขึ้น เพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดจากชนิดพันธุ์ต่างถิ่น และควรมีการเพิ่มมาตรการป้องกันการลักลอบนำเข้าชนิดพันธุ์ต่างถิ่นข้ามแดนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

(4) ควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในเรื่องชนิดพันธุ์ต่างถิ่นและผลกระทบของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นในรูปแบบต่างๆ เช่น ให้การศึกษาแก่ประชาชน โดยแทรกลงไปในบทเรียนเรื่องสิ่งแวดล้อม หรือจัดกิจกรรมเพื่อเผยแพร่ เป็นต้น เพื่อให้ทราบและตระหนักถึงผลกระทบของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่มีต่อสิ่งแวดล้อม อันจะก่อให้เกิดผลในการควบคุมแก้ไขในระยะยาว